

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

на дисертацію Мкртичьян Олени Миколаївни «Фінансовий механізм розвитку підприємств залізничного транспорту», подану до захисту у Спеціалізованій вченій раді Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Актуальність дисертаційної роботи Мкртичьян Олени Миколаївни обумовлена стратегічним значенням залізничного транспорту для забезпечення стійкості національної економіки, територіальної цілісності, мобільності населення, безперервності виробничо-логістичних ланцюгів та виконання соціально значущих функцій держави. У сучасних умовах залізнична галузь функціонує під впливом складного комплексу викликів, серед яких особливе місце посідають обмеженість фінансових ресурсів, потреба у відновленні та модернізації інфраструктури, необхідність підвищення прозорості управлінських рішень, а також потреба в узгодженні галузевого розвитку зі стратегічними пріоритетами державної транспортної політики.

Фінансове забезпечення розвитку підприємств залізничного транспорту не може розглядатися лише як внутрішньогосподарська проблема. Воно безпосередньо пов'язане з реалізацією державних функцій, оскільки від ефективності розподілу, використання та контролю фінансових ресурсів залежить здатність галузі забезпечувати стабільність перевезень, доступність транспортних послуг, безпеку руху, інтеграцію до європейського транспортного простору та формування передумов для післявоєнного відновлення економіки. Саме тому фінансовий механізм розвитку підприємств залізничного транспорту доцільно розглядати в площині науки державного управління, як цілісну систему

управлінських впливів, спрямованих на досягнення суспільно значущих результатів.

Тема дисертаційного дослідження є актуальною також з огляду на необхідність переходу від фінансування діяльності до фінансування результатів. Для залізничного транспорту цей перехід має принципове значення, оскільки галузь поєднує комерційні, соціальні, інфраструктурні та безпекові функції. За таких умов ефективність фінансового механізму має оцінюватися через досягнення вимірюваних результатів, а саме: оновлення інфраструктури, підвищення якості транспортних послуг, зростання фінансової стійкості підприємств, забезпечення прозорості управління та посилення цінності державної транспортної політики.

Отже, обрана тема є своєчасною, теоретично значущою і практично важливою.

*Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень,
висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації*

Дисертаційна робота характеризується належним рівнем теоретичної, методичної та прикладної обґрунтованості. Основні наукові положення, висновки і рекомендації сформульовані послідовно, вони логічно пов'язані з метою та завданнями дослідження і випливають з проведеного аналізу. Структура дисертації забезпечує поступовий перехід від теоретичного осмислення проблеми фінансового механізму до оцінювання сучасного стану державного фінансового регулювання та розроблення напрямів його вдосконалення.

Обґрунтованість результатів дослідження забезпечується використанням широкого комплексу загальнонаукових і спеціальних методів. Застосування методів аналізу і синтезу дало змогу розкрити сутність фінансового механізму як складової механізмів державного управління галузевим розвитком.

Достовірність отриманих результатів підтверджується опрацюванням нормативно-правової бази, наукових джерел, статистичних та аналітичних матеріалів, а також узагальненням сучасної практики державного фінансового регулювання у транспортній сфері. Заслуговує уваги, що здобувачка не обмежилася суто економічним аналізом фінансового забезпечення, а послідовно розглянула його як інструмент реалізації державної політики, що відповідає предметному полю спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління.

У першому розділі дисертації сформовано теоретико-методичні засади дослідження. Розкрито державне управління розвитком підприємств залізничного транспорту як об'єкт наукового аналізу, визначено місце фінансового механізму у системі державного управління галузевим розвитком, охарактеризовано нормативно-правові, інституційні та науково-методичні передумови.

У другому розділі здійснено аналіз фінансового механізму державного управління розвитком підприємств залізничного транспорту. Досліджено сучасний стан державного фінансового регулювання, розглянуто проблеми ресурсного забезпечення, оцінено результативність та ефективність фінансових механізмів, систематизовано зарубіжний досвід.

Третій розділ має прикладний характер і присвячений обґрунтуванню напрямів удосконалення фінансового механізму. Заслуговує на позитивну оцінку запропонована методична логіка поєднання бюджетного, інвестиційного та програмно-цільового забезпечення розвитку підприємств залізничного транспорту. Важливим є також акцент на запровадженні сучасних фінансово-економічних і цифрових механізмів, які здатні підвищити прозорість, контрольованість і результативність державного управління в галузі.

Наукова новизна дисертації полягає у розвитку теоретичних засад та обґрунтуванні науково-прикладних рекомендацій щодо вдосконалення фінансового механізму державного управління розвитком підприємств залізничного транспорту. Найбільш суттєвим результатом є обґрунтування

фінансового механізму як цілісної системи, що поєднує бюджетні, інвестиційні та програмно-цільові інструменти державного впливу на процеси відтворення, модернізації та забезпечення суспільно значущих функцій залізничного транспорту.

Позитивної оцінки заслуговують положення, пов'язані з удосконаленням підходів до структуризації фінансового механізму. У межах цього підходу фінансові ресурси розглядаються не лише як елемент фінансової діяльності підприємств, а як інструмент реалізації стратегічних цілей державної транспортної політики, засіб узгодження інтересів держави, регіонів, підприємств галузі та споживачів транспортних послуг.

Достовірність висновків і рекомендацій підсилюється їх практичною спрямованістю. Розроблені положення можуть бути використані органами державної влади та місцевого самоврядування під час розроблення і корегування програм розвитку транспортної інфраструктури, удосконалення бюджетного та інвестиційного планування. Наявність актів впровадження результатів дослідження у практичну діяльність підтверджує їх прикладну цінність.

Загалом основні наукові положення, висновки та рекомендації дисертації є обґрунтованими, логічними і такими, що відповідають поставленій меті.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та авторефераті.

Основні положення дисертаційної роботи достатньою мірою висвітлено в опублікованих наукових працях здобувачки. Публікації за темою дисертації відображають основні напрями дослідження, зокрема структуру фінансового механізму державного управління розвитком залізничного транспорту, програмно-цільовий підхід до фінансового забезпечення галузі, управління фінансовими потоками, оцінювання результативності фінансових механізмів, а також окремі прикладні аспекти розвитку підприємств залізничного транспорту.

Тематика опублікованих праць безпосередньо пов'язана зі змістом дисертації. У них відображено як теоретичні положення, так і прикладні результати. Публікації у фахових наукових виданнях з державного управління підтверджують відповідність дисертаційного дослідження спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління, а також показують належний рівень наукового оприлюднення отриманих результатів.

Результати дисертації пройшли апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях, що дало змогу простежити еволюцію наукових поглядів, перевірити запропоновані положення в процесі фахового обговорення та підтвердити їх актуальність для практики державного управління.

Автореферат повністю відображає зміст дисертації. У ньому наведено загальну характеристику, сформульовано мету та задачі, визначено об'єкт, предмет та методи дослідження, висвітлено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів. В авторефераті відображено основні наукові та практичні результати дисертації, наведено стислий зміст її розділів, основні положення висновків та перелік наукових праць автора за темою дослідження. Окремі теоретичні положення, методи та результати експериментальних досліджень представлено у скороченому вигляді, що обумовлено вимогами до обсягу автореферату та не впливає на повноту відображення змісту дисертаційної роботи.

Таким чином, можна констатувати, що результати дисертаційного дослідження знайшли належне відображення в опублікованих працях та авторефераті.

Оцінка оформлення дисертації

Дисертаційна робота оформлена відповідно до загальноприйнятих вимог до кваліфікаційних наукових праць. Її структура є логічною, послідовною і відповідає меті та завданням дослідження. Робота складається зі вступу, трьох

розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків, що забезпечує цілісне розкриття обраної наукової проблеми.

Матеріал дисертаційного дослідження викладено науковим стилем, чітко та аргументовано. Термінологічний апарат використано коректно, з урахуванням специфіки державного управління та фінансового регулювання транспортної галузі. У роботі простежується прагнення авторки забезпечити єдність понятійного апарату, що є важливим для дослідження міждисциплінарної проблематики на межі державного управління, економіки транспорту і фінансового забезпечення галузевого розвитку.

Ілюстративний матеріал у вигляді таблиць і рисунків є доречним, він сприяє систематизації теоретичних положень, узагальненню аналітичних результатів та наочному поданню запропонованих підходів.

Змістовний список використаних джерел свідчить про опрацювання значного масиву наукової, нормативної та аналітичної літератури. Джерельна база є достатньою для обґрунтування основних науково-практичних положень дисертації. У тексті роботи наявні посилання на використані джерела, що підтверджує дотримання вимог академічної доброчесності.

Автореферат також оформлено відповідно до вимог і повністю відображає основний зміст дослідження.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Мкртичян Олени Миколаївни, слід зазначити, що окремі положення дисертаційного дослідження мають дискусійний характер і можуть бути предметом подальшого наукового обговорення, а саме.

1. У дисертації запропоновано комплексний фінансовий механізм державного управління розвитком підприємств залізничного транспорту. Проте потребує додаткового обґрунтування розподіл функцій та відповідальності між

суб'єктами його реалізації, а також визначення механізмів координації їхньої взаємодії. З огляду на багаторівневий характер управління залізничною галуззю доцільним було б більш чітко розмежувати повноваження центральних органів виконавчої влади, органів регіонального рівня, підприємств галузі та інших учасників фінансового процесу.

2. Авторкою обгрунтовано доцільність впровадження цифрових фінансово-економічних механізмів у практику державного управління галуззю. Разом з тим дискусійним залишається питання пріоритетності запропонованих цифрових рішень та критеріїв оцінювання ефективності їх впровадження. Доцільним було б детальніше визначити, які саме цифрові інструменти мають першочергове значення для забезпечення прозорості фінансових потоків, моніторингу бюджетних програм і контролю результативності інфраструктурних проєктів.

3. Запропонований підхід до оцінювання результативності фінансового механізму заслуговує на позитивну оцінку. Водночас потребує додаткового пояснення вибір показників, покладених в основу оцінювання, та їх здатність відображати довгострокові соціально-економічні результати розвитку підприємств залізничного транспорту. Зокрема, доцільним було б ширше обгрунтувати зв'язок між фінансовими, інвестиційними, виробничо-технічними, соціальними та безпековими індикаторами.

4. У роботі достатньо змістовно розглянуто зарубіжний досвід державного фінансового регулювання розвитку залізничного транспорту. Разом з тим більшої деталізації потребує питання адаптації окремих зарубіжних практик до українських інституційних, фінансових і нормативно-правових умов. Зокрема, варто було б чіткіше визначити, які інструменти можуть бути впроваджені в короткостроковій перспективі, а які потребують попередньої зміни нормативної бази, інституційної структури або джерел фінансування.

5. Практичні рекомендації, запропоновані в дисертації, мають прикладне значення і можуть бути використані в діяльності органів державної влади та

органів місцевого самоврядування. Водночас доцільним було б більш розгорнуто подати етапність їх практичного впровадження, очікувані ризики реалізації та можливі інструменти їх мінімізації. Це дозволило б посилити прикладну спрямованість роботи і забезпечити кращий зв'язок між науковими положеннями та практикою державного управління розвитком підприємств залізничного транспорту.

Наведені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, не впливають на достовірність основних наукових результатів і не применшують її теоретичного та практичного значення.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Мкртчян Олени Миколаївни «Фінансовий механізм розвитку підприємств залізничного транспорту» є самостійною, завершеною і цілісною кваліфікаційною науковою працею, у якій на належному теоретико-методологічному рівні вирішено актуальне наукове завдання щодо розвитку теоретичних положень, удосконалення методичних підходів та обґрунтування науково-практичних рекомендацій з формування і реалізації фінансового механізму розвитку підприємств залізничного транспорту.

Робота має чітко виражену державно-управлінську спрямованість, що проявляється у комплексному дослідженні фінансового механізму як інструменту реалізації стратегічних пріоритетів державної політики у сфері залізничного транспорту. У дисертації розкрито особливості формування та використання фінансових ресурсів, обґрунтовано підходи до підвищення результативності управлінських рішень, фінансової стійкості та інвестиційної привабливості підприємств галузі. Основні наукові положення, висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, достовірними та мають теоретичне і практичне значення для подальшого розвитку механізмів державного управління та ефективного функціонування підприємств залізничного транспорту.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості наукової та практичної цінності здобутих результатів дисертація на тему: «Фінансовий механізм розвитку підприємств залізничного транспорту» відповідає вимогам МОН України та пунктам 11-13 Порядку присудження наукових ступенів, що затверджений Постановою КМУ від 24.07.2013 р., №567 (зі змінами), а її автор, Мкртичьян Олена Миколаївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

професор кафедри обліку,
оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою,
Дніпровський державний
аграрно-економічний Університет,
доктор наук з державного управління, професор

Ігор ПРИХОДЬКО

Підпис професора Ігора ПРИХОДЬКА
підтверджую: начальник відділу кадрів
Дніпровського державного
аграрно-економічного університету

Юлія КАРАМУШКА